

Všichni chceme nebe

Els Beerten

An extract pp (103-105; 106-113; 131-135; 233-237; 238-243)

Original title Allemaal willen we de hemel
Publisher Querido, 2008

Translation Dutch into Czech
Translator Pavla Marková

© Els Beerten/Pavla Marková/Querido/Flanders Literature – this text cannot be copied nor made public by means of (digital) print, copy, internet or in any other way without prior consent from the rights holders.

p 103-105

Mlčet, dokud nepraskneme

"Já také nevím všechno, Remi. Jef ti řekne, jak to bylo."

"Ty to všechno víš. Taky si myslíš, že nic nepochopím." Zkříží malé ruce. "Ward udělal určitě něco hrozného. Nezavraždil někoho?"

Chvěje se mu hlas. Musím něco říct.

"Říká se to."

Podívá se na mě polekaně. "Tomu nevěřím" říká rozzlobeně. "Něco takového by Ward neudělal."

"Přesto to tak je," říkám opatrně.

"Jef říká, že se pletou."

"To že říká?"

Prudce přikyvuje. "Já Jefovi věřím," říká. "A ty? Co si myslíš ty?"

Povzdychnu. "Já si nemyslím nic."

"Že na něj můžeš jen tak zapomenout." Paže má stále zkřížené na prsou a dívá se před sebe. "Já ne," řekne. "Já na něj nikdy nezapomenu. Já mám Warda rád."

Odvrátil hlavu a složím ruce v klíně. "Možná je dobře, že na něj ještě někdo myslí," řeknu.

Mlčky vstane, otevře dveře a jde dovnitř. Dveře zabouchnou a já zůstanu na studeném chodníku.

Otec vždycky říká: "Prcka musíme šetřit."

Kdybych mu to prostě mohla říct. Tolik se ptá, jednou se to stejně dozví. Kdy ale začne "jednou" a kdo o tom rozhodne?

Ward, jak ten dovedl mlčet. Co toho dokázal navykládat o čemkoliv a když si člověk nedal pozor, ještě by věřil, že co na srdci, to na jazyku. Jenže to tak nebylo. Chodili jsme spolu už týdny a stejně nikdy nezačal o otci. Jednou jsem to už nevydržela.

Byla nedělní odpoledne a my šli k lesu. Chtěla jsem konečně vědět, jak to má v hlavě vlastně porovnané; jestli je tam místo, kam si otce schoval, hluboko, někam dozadu, za dveře na petlici, aby se už odtud nikdy nedostal. Napadlo mě, jestli na ty dveře někdy netluče.

Řekla jsem mu, že je to strašné, to s jeho otcem.

Uprostřed cesty se zastavil. Díval se na mě, ale vlastně se na mě nedíval. Byl na druhém konci světa a já si říkala, zda vůbec záleží na tom, co řekne. Když tu stejně není.

Co tím myslíš? zeptal se.

Na chvíli jsme dostala hrozný strach, jestli ani nevěděl, co myslím, tak to tam má v hlavě pořádně pomotané.

Vím, jak ti otec zemřel, řekla jsem, vím, že jsi ho našel a dovedu si představit, jak to muselo být příšerné.

Zase se na mě podíval zvláštním pohledem a neřekl nic. Vůbec nic, určitě celou minutu. Šedesát dlouhých, tichých vteřin. Potom řekl: pojď, půjdeme.

Vzala jsem ho za ruku.

Co je pryč, je pryč, řekl pak.

Šla jsem s ním dál, cesta byla dost široká.

Kdybych se některé věci nesnažil zapomenout, řekl ještě, zbláznil bych se. Opravdu zbláznil.

Tenkrát jsem si myslela: možná jsou skutečně lidé, kteří nic neříkají, i když uvnitř hoří. Lidé, kteří mlčí, dokud neprasknou. Možná je Ward jedním z nich.

Vidím ho zase před sebou s krátkými černými vlasy a šedýma očima a zase ho slyším mluvit; a ten saxofon, na něj nezapomenu ani za tisíc let. Opravdu jsem se moc snažila. Musela jsem. Protože to on mi dal pocítit, že to dovedu. Hrát jako dědeček, čarovat jako matka. Ukázal mi, že to nejsou jen figle, a pak odjel.

Otec někdy říká: holčičko, ty si můžeš ukázat prstem. Myslím, že to tak nemyslí, nemůže to tak myslit. Vždycky se pak tak hloupě směje, abych věděla, že je to jen k smíchu. Proč to ale teda říká?

p 106-113

1942

Špinaví Němci

Scházeli jsme se každé úterý u Thea, abychom se připravovali na vystoupení u Strakatého vola. Ostatní dny jsme cvičili doma. Člověk nás mohl slyšet až na ulici. Nikdo nepřišel, aby se ztišili, dokonce i Němci nás zatím nechávali v klidu. Nejdřív od nás chtěli něco jiného.

Jednou nám v nablýskaných uniformách zabušili na dveře.

"Nepřišli snad pro našeho Jefa?" polekala se matka.

"Jen ať si troufnou," řekl otec. "Dokud je Jef ve škole, nechají ho v klidu. Renato, otevři, než nám prokopnou dveře."

Podívali se na mě s úšklebkem. Co když přece jen přišli pro Jefa? Nikdo by jim v tom nemohl zabránit.

Byla to naše kráva, co od nás chtěli.

Připravovali jsme se na to. Dokonce jsme něco vymysleli, poslední měsíce jsme dávali Astrid jist jen tolík, aby přežila. Bylo to kruté, chtěli jsme tak ale Astrid zachránit, říkal otec.

Němcům řekl, že je Astrid nemocná, na nemocné maso by si měl člověk opravdu dávat pozor. Němci šli s námi do stáje, chtěli si nemocnou krávu sami prohlédnout. Remi byl u toho, a když otec řekl, že umírá, začal tak plakat, že se Němci po sobě ustaraně ohlédlí. Viděla jsem, jak se jim honí hlavou: odtud půjdeme s prázdnýma rukama, pak šli ale k Astrid, poplácali ji mastnýma rukama, podívali se jí na oči, otevřeli jí hubu a kývli na sebe.

"S tou krávou nic není," řekli otcí, "je prostě jen hladová." A jestli se jim ještě něco pokusí nabulíkovat, vezmou si ho sebou a ať počítá s tím, že to nebude nejhezčí cesta jeho života.

"Takže neumírá?" zeptal se Remi udiveně.

"Sakra, zavři pusu, prcku," zaklel otec a Němci hodili Astrid kolem krku provaz a vedli ji ven. A Astrid s nimi prostě šla. Hlavu svěšenou, jako kdyby věděla, že se stejně nedá nic dělat. Přitom byla naše. Tahali za provaz moc silně, copak neviděli, že jde? Ani nepoznali, jak je hodná.

Otec a Remi šli za nimi až na roh ulice. Já zůstala stát u stáje. Zdálo se mi, že se mi to jen zdá. Před vteřinou tu Astrid ještě byla a odtedy už ne. A my je jen tak nechali.

Najednou jsem za sebou uslyšela divný zvuk. Otočila jsem se a uviděla vedle sebe matku, obličeji v ošklivé křeči.

"Mami," řekla jsem tiše, "neplač."

Pokrčila rameny a vzduchla. Pak křeč trochu polevila a z očí ji začaly tечt slzy. Byl to tak zvláštní pohled, že jsem měla sto chutí utéct. To ale člověk neudělá, když matka nikdy nepláče. Pak si všimla, že se na ni stále dívám, vytáhla ze zástery kapesník, osušila si oči a vysmrkala se. "To neměli dělat," řekla. "Astrid je naše."

Otec rázoval zpátky, Remi musel běžet, aby mu stačil.

"Slibovali, že obyčejné lidi nechají na pokoji. Vždyť zatraceně vědí, že tu krávu potřebujeme."

"Možná nám Astrid zase přivedou zpátky," řekl Remi.

"Ach, Remi," vzduchl otec. Objal matku kolem ramen a znovu vzduchla.

"Tati," začala jsem. "Najdu si práci."

Zavrtěl hlavou a narovnal záda. "Dítě, musíš dokončit školu. Nenecháme ty špinavé Němce, aby nám linkovali životy."

"Ale..." protestovala jsem.

"Však něco vymyslíme, pokaždé jsme na něco přišli. Znám dost lidí, kteří nám k mléku pomohou."

"Opravdu?" vzduchla se matka.

"Jistě," řekl otec.

"Nemohli bychom si stěžovat?" zeptala jsem se.

"Ale Renato, jakoby nás někdo poslouchal," řekl otec.

"Když se nebudeš bránit..." začala jsem.

"Nebudeme se bránit," řekla matka. "Když se nepřidáme, nemůžeme ani prohrát. Pojd," zmáčkla mi zlehka ruku, "půjdeme se podívat, co bychom dnes mohli večeřet."

Stýskalo se mi po Astrid, ale mlčela jsem. Němci nám můžou sebrat, co budou chtít, nás ale nedostanou.

Theo zuřil, když slyšel, že nám sebrali krávu. Povídal, že si to otec neměl nechat líbit, jenže on si to líbit nechal. Jakoby měl na výběr, říkal Theoovi pořád dokola. A Theo zase pořád dokola odpovídal, že každý má v každém okamžiku možnost volby.

Němci ale měli na svědomí víc než naší krávu. Ovzduší jedovatě zhoustlo. Debaty Thea a otce o vesnici, o světě a časem i o těch největších hluopostech byly stále zuřivější. Když jsme ale hráli, vzduch se pročistil. A než jsme se vzpamatovali, bylo to tu. Naše první vystoupení.

Sobota večer, tři čtvrtě na osm. Nechali nám malé místo v rohu, abychom se tam připravili. Ze všech stran jsem slyšela smích a tlachání. Lidé seděli dokonce i na parapetech, tolik jich přišlo. "Jsem nervózní," zašeptala jsem Wardovi do ucha. "To je dobře," řekl, "to budeš hrát líp."

Zavrtěla jsem hlavou. Budou se mi třást prsty a z trumpety nic nedostanu. Pak vešla matka. Svlékla si kabát a posadila se na židli, kterou jsme ji připravili, úplně vpředu, vedle pana kněze Vanhamela. Zvedla z židle otcův klobouk a položila ho na stůl před sebou, kývla na lidi kolem sebe, pošeptala něco panu knězi a pak se podívala naším směrem. Usmála se na mě. Zvedla ruku. Pět

zvednutých prstů. Pět chyb, říkala jsem si, pět chyb není tak zlé. Cítila jsem, jak se zklidňuji. Pan kněz mi zamával a já zamávala jemu.

Byla osm hodin. Hostinská všechny přivítala a řekla, jak je ráda, že tam jsme. Jak je vděčná, že je to možné. Nemáme se nijak hlídat, povídá, protože na dnešní večer dostala povolení. Jsme připraveni? Všech pět nás přikývlo. "Budeme hrát pro radost," řekl Ward potichu, "budeme si to užívat."

Měli jsme zahrát pět kousků. Srdece mi bušilo až v krku. Kývla jsem na Warda. Mrknul na mě a přiložil si saxofon ke rtům. Pak jsme vklouzli do našich melodií a vůbec to neznělo špatně. Následoval bouřlivý aplaus. Ve třetím čísle jsem měla dlouhé sólo. Zapomněla jsem, že můžu udělat pět chyb. Políbila jsem trumpetu, jak jsem jí líbala, jen když jsem hrála u sebe v pokoji. Cítila jsem, jak lidé dýchají se mnou, nádech, výdech, nádech, výdech, báječný pocit. Poslední číslo znělo jako oslava, saxofon vedl, my ho doplňovali. Když to skončilo, začala bych nejraději hned znovu, tak šťastná jsem byla. Všichni jásali, dupali nohami, tleskali. Lidé na kamenné podlaze tančili, objímali se. Kněz Vanhamel byl jediný, kdo ještě seděl na židli, tleskal ale se stejnou vervou jako ostatní.

"Ještě," zakřičel někdo.

"Ještě," křičel celý sál.

Pak se otevřely dveře. Bylo by slyšet spadnout špendlík. Vešli dva němečtí důstojníci. Přikývli a šli ke stolku. Dva lidé hned vstali, aby jim přenechali svou židli. Němci přátelsky kývli. Zamávali na hostinskou, uklonili se knězi a přikývli nám.

Theo se otočil zády k lidem a podíval se na nás. "Chtejí, abychom ještě něco zahráli," řekl. "Já pro ty krysy nehraju. Je to jasné?"

"Theo," zasyčel otec.

"Budeme dělat, jako že jsme si ničeho nevšimli," řekl Theo. "Posbíráme si nástroje a zmizíme."

Tak rychle se nám to ale nemělo podařit. Jeden důstojník k nám přistoupil. Dohodnul se s hostinskou, že můžeme hrát výjimečně až do jedenácti hodin a nebylo ještě ani devět?

Theo zavrtěl hlavou. "Já jdu domů," řekl.

Důstojník se na nás nechápavě podíval. Lidé se chtejí veselit, řekl, je naší povinností pokračovat.

"Žádná povinnost," zabručel Theo. Vzal si svůj roh, oblékl si kabát a zmizel.

Viděla jsem, jak se otec dívá za Theem. Přispěchala k nám matka s rozevlátými vlasy, v letních šatech, v listopadu. "Hrajte," zašeptala, "ted' tu nic nevymýšlejte."

"Pro ty parchanty ne," zašeptal otec. "Zapomněla jsi, že naši Astrid..."

"Hrajte," řekla matka. "Nebo jsi snad úplně padlý na hlavu?"

Otec si povzdechl. "Zahrajeme," řekl Jefovi, Wardovi a mě. "Bez rohu to nebude znít tak dobře, ale co máme dělat."

Všichni tři jsme s úlevou přikývli. Budeme hrát pro lidi, kteří sem přišli, ne pro Němce.

Důstojník se díval spokojeně. Otočil se a šel si zase sednout.

Lidé se opět začali bavit, smát a pít. Zahráli jsme znovu pět čísel, tentokrát bez lesního rohu. Potlesk ale nebyl o nic menší.

Moje sólo ted' trvalo skoro dvakrát tak dlouho. Jinak se po chvíli přidával roh, ted' jsem musela pokračovat sama. Byl to zázrak, jak šlo všechno samo. Najednou jsem si vzpomněla, co mi vždycky říkal dědeček. Že na to jednou přídu. Jako bych měla kouzelnou hůlkou, nebo jako by to byla skutečná práce. Nehrála jsem hru, hrála jsem. Tečka. Ward věděl přesně, co se svou trumpetou dovedu, co svou trumpetou umím říct. Byly to jeho noty, ale můj dech.

Když jsme dohráli poslední kousek, naklonila jsem se k němu a políbila ho. Ozval se bouřlivý potlesk, za polibek, za hudbu, bylo mi jedno, za co. Svět byl krásný. Válka zítra skončí, ale Ward a já budeme napořád. Napořád.

Přišli za námi němečtí důstojníci a říkali, jak hezky to zní, a jestli neznáme ještě něco. Ne, řekl otec. Ještě jeden kousek, řekli, něco, aby mohli všichni zpívat. Jsme unavení, otec na to. To ovšem nebyla správná odpověď.

Ward nás zachránil. Znal ještě pár skladeb. Co chtějí Němci slyšet? Co chtějí slyšet lidé, řekli, dnes večer se veselíme.

A pak si Ward všechny podmanil vlámskou písni "V tichém Kempenu". Celý sál zpíval "jak krásný je ještě svět, letní vřesoviště," viděla jsem, jak se Němci dívají na zem, viděla jsem, jak přikyvují a přikyvují dlaždičkám, viděla jsem ruku, která otírá oči, jak si sundávají čepice a oběma rukama si projedou vlasy a ještě jednou a ještě a pak jsem poznala, že nejsou všichni špatní, ti Němci.

A Ward pak hrál ještě další vlámské skladby a my se zkoušeli přidávat. Němci nám přišli říct, že jsme bratři a sestry, protože mluvíme skoro stejným jazykem a mávali přitom bůhvíkolikátým püllitrem piva a pokládali nám ruce na ramena. Otec na to, že to už stačí, ale Ward a také Jef řekli, že teď přece nemůžeme přestat, je večírek a lidé se radují. Jsme zase dechovka, napadlo mě najednou, nemůžou nás zastavit, vidiš.

Němci vytáhli z kapes fotografie. Pohlídali je prsty a ukázali nám je. Naše děti, řekli. A: zahrajte něco německého. Já si pomyslela: proč jsi jen nezůstal u svých dětí. Ward ale kývl a hrál německou hudbu. Říkala jsem si, kolik skladeb asi zná. Můj milý, říkala jsem okouzleně, můj milý. Němci nám řekli, že tady můžeme vystupovat každou sobotu, a do jedenácti hodin, objednali přinejmenším tři rundy pro všechny a všichni si přítukávali snad na půlku světa.

Druhý den se zastavil Theo. Musíme si promluvit, řekl otc. Sami, dodal. Otec přikývl, nasadil si čepici, oblékl kabát a vyšel s ním ven. Za hodinu se vrátil sám. Šel rovnou ke skříni s džinem, ani si nesundal čepici a kabát. Bez jediného slova nebo pohledu na nás. Tak to ne, řekla matka, přes den se tu pít nebude. Vzala mu láhev z rukou, opět ji zašroubovala a postavila ji zpět do skříně. Takže je po přátelství? zeptala se.

Otec hluboce povzdechl a kývl. Že je Theo dobrý chlap, dokonce hodně dobrý, řekl. A pak mlčel. Podíval se na nás. Zavrtěl hlavou. Člověk nemůže dost opatrny, řekl, sňal z hlavy čepici, sundal si kabát a posadil se ke kamnům. Po zbytek dne už nepromluvil.

Theo už k nám nikdy nepřišel a my od té doby zkoušeli v malé místnosti u Warda doma. Dlouho to ale netrvalo, protože jednoho dne otec někde zaslechl, že Němci všechno měděné posílají do Německa, kde to roztráví a nadělájí z toho náboje a zbraně. Otec a Jef vykopali u nás za domem hlubokou jámu, zamotali trumpty do prostěradla a schovali je do jámy. Co oči nevidí... zůstanou pod hlínou, dokud válka neskončí. To byl konec naší kapely. Konec vystupování u Strakatého vola.

Ward svůj nástroj nezahrabal, pod zemí jako by ani nebyl, řekl. Buď bude Ward se saxofonem, nebo žádný Ward.

1945

To bude tou chladnou nocí

Isa leží na zemi. Na špinavé zemi! Kde je ten koberec, na který jsem ji položil, kdo ho ukradl? Zatracení Američani. Sprostí zloději jsou to. Sviňáci. Ted' nesmím naříkat. Nárek nepomůže. Musím ji probudit. Klekám si a opatrн jí zatřesu rukou. Žádná reakce. Člověk může spát hodně tvrdě, však já vím. Ještě ji samozřejmě můžu nést. Je opravdu hodně lehká. Všimnu si, že už má zase špinavé boty. Opět je očistím. Na chvílku se usměji. Kdyby mě tak viděla, jak ji čistím boty, když sám vypadám jak vandrák. Až na saxofon. Kde mám saxofon? Kde mám saxofon?

Vstávám a rozhlížím se. Jestli mi ho ukradli, tak to nepřežiju. Pak si vzpomenu. Na zádech. Celou tu dobu ho mám na zádech. Sundám si pytel ze zad, vyndávám saxofon a pozorně si ho prohlížím. Nic nevidím, ani škrábnutí, vůbec nic. Začnu se smát, začnu řvát smíchy. Sirény mlčí, letadla mlčí, v uších mi pořád hučí, jako hučí bouře na moři. Jinak je ticho. Můj smích se nese ulicemi, zvuk mnou prochází jako orkán, nelítostně a hlasitěji než bouře v mých uších. Padají bomby, z ulice je hřbitov, ale saxofonu na zádech nic není. Takové štěstí. Musím to říct Ise. Podívej, jak tam na zemi leží, pod prachem, počekej, vezmu jí od úst kapesník a opráším jí šaty. Najednou jakoby se mi z celého těla vysál všechn vzduch. Zachvátí mě čirá panika. Klesnu na kolena mezi trosky. Položím si ruce na bedra. Nechci plakat, nemám ale co chtít. Matka. Ach, matka. Kde je, co dělá, také ji chybím nebo už na mě zapomněla? Nesmím na ni myslet. Musím dál. Můj život je tady. Položím ruce Ise na břicho. Musím ji probudit, nenajdu už ale odvahu. Nejdříve najdu její rodiče. Otrů si slzy. Musím se vzmuzit. Uklidnit. Uklidnit se, to vždycky pomáhá. Možná jsou mrtví. Pak musím nalézt jejich těla.

Vstávám. Má hlava, mé uši. Tady je kuchyně. Vpravo je chodba. Rovně je obývací pokoj, Možná seděli tady, když se to stalo. Protože tady krátce před jídlem sedávali. A krátce před jídlem začaly padat bomby. "Miláčku, dáš si něco k pití?" "To zní dobře, miláčku." "Stejně jako obvykle?" "Proč ne?" Usměje se na ní a ona na něj. Ruka, která nese dvě sklenky a láhev. A pak: prásk. Muselo to přijít bez varování. Rozletěli se na tisíc kousků. Budu rád, když jich najdu pář. Nevidím ale nic.

Kryt. Kde tu byl vlastně kryt? Za domem, který už není domem. Klopýtám přes trosky. Bunkr tu ještě je. Bez střechy. Bez zdí. O něco zakopnu a spadnu dovnitř. A pak uvidím její brýle a vedle brýlí kousek její hlavy. Poznávám hnědé, nabarvené vlasy. Malé mateřské znaménko pod okem. Byla to hezká žena. Jinak z ní nic nevidím. Ruka. Ta musí být jeho. Dlouhá a útlá, ruka doktora, ani není zkrvavená. Kovové židle jsou na kusy. Začnu přendávat kameny, s klením je odkopávám a pak ho najdu. Jeho tělo a spodek hlavy. Vousy jsou celé zkrvavené. Musí se vzchopit. Potlačit pocit zvracení. Dýchat, nepřestávat dýchat. Žaludek mám u krku. Polknut, at je pryč. I kdybych měl polknout stokrát. Odmotám si látku z hlavy a pokouším se mu očistit vousy od krve. Je to ale jen horší. Krev je teď všude. Moje krev, jeho krev. Pokrevní bratři. Jejich dům byl mým domem, mohl jsem jen tak vstoupit do jejich života.

Klopýtám za Isou. Jak tam mezi troskami leží, tak klidně. Pytel s nástrojem položím vedle sebe na zem a nakloním se k ní. Najednou někdo stojí vedle mě. Stejný muž jako před tím. "Je čas," říká. "Musíme odtud."

"Ukradli koberec."

"Koberec?"

"Jak na něm ležela. Všechno ukradli. Zatracení Američani."

"Žádný koberec tu nebyl."

"Jak to: žádný koberec tu nebyl."

"Položil jsi ji na zem," říká.

"Ale kde..."

"Ve tvé hlavě."

"V hlavě?"

"To je šok."

"Musím jí to povědět," říkám. "Že jsou oba mrtví. Její rodiče."

Přikývne a ustoupí o krok. Nakloním se nad ní. "Iso, probud' se."

Nehýbe se.

Opatrně ji zatahám za ruku. Zlehka ji štípu do tváře, foukám ji do obličeje, beru ji kolem ramen a třesu s ní. Není už tak poddajná. To bude tou chladnou nocí. "Je jí zima," povzdychnu si.

"Je mrtvá," říká muž vedle mě.

Vrtím hlavou. Nakláním se nad ní. Lehám si na ni. Když ji zahředu svým tělem, hned se probudí. Nebo se probudí mou vahou.

"Já jdu," říká. "Hned. Než bude světlo."

"Zůstanu."

Zavrtí hlavou. "Nedá se zachránit."

"Já také ne," říkám.

Usměje se. Zatraceně, on se usměje! "Kdo ví," řekne pak. "Možná ne. Možná ano."

Co ví. Nic neví, vůbec nic. Zmizí v prachu, už ho nevidím. Lehnu si vedle ní a obejmou ji. Je tak studená. Chci si dát její prsty do svých, ale nedáří se mi to. "No tak, Iso," říkám. Zkouším to znovu. A pak, ten zvuk. Něco prasklo. Vysoko nad šumem v mých uších. Otřesení jí hledím do obličeje. Ani se nepohně, ale prsty má zlomené. Proč mi její prsty jen tak praskají v ruce? A proč se ani nepohně?

Umřela, jen tak, beze mě. Tak to nemělo být. Měli jsme postavit dům se zahradou plnou šeríků, měli jsme mít pět dětí, nespočet vnoučat a spolu zemřít stářím. Já měl dál hrát na saxofon, dokud bych neměl žádné zuby a ona, ona tu měla být pořád.

Noc zvolna ustupuje. Rozhlédnu se. Kolem váhavě prochází lidé, hledají jiné lidi, kusy těl, kdo ví.

Kleknu si a políbím ji na rty. Milovala by i Warda? "Už jsem ti to pověděla," řekne, pak vstane a stejně nám bude sto let, s šeríky a nejméně sto vnoučat. Ústa jsou ale strnulá a rty namodralé. Tváře jsou propadlé. Na kůži už má zase jemný prach. Bude úplně šedivá a já to nezastavím.

I já, když tu zůstanu.

Vstávám, nemohu jinak.

Ward Dusoleil totíž překročí všechny trosky. A Martin Lenz to také udělá. Protože ani on nemůže jinak.

Prohlížím si polámané prsty. Nic jí nevadí, ani bolest, ani prach, ani že už opět pláču. Musí být mrtvá.

To je můj trest.

A po něm přijde další.

Martin Lenz, který si myslel, že mu život opět leží u nohou.

Vyzuju jí boty a prohlížím si chodidla. Smrt je modrá. Modrá a studená. Smrt nejde zahřát. Schovám si její boty k saxofonu a odcházím přes trosky z města, vstříc ránu.

Zázrak (1)

Opatrně za sebou zavřu dveře.

V pokoji máme teplo. "Jefe?"

"Hm?" Deku má přetaženou přes hlavu. Hlas jde z dálky, jako by neležel na matraci, ale pod matrací. Deka se nehýbá. Ani hlava se nehýbá.

"Jefe?"

"Ne!"

Počkám. Ruce se mi potí. To bude nervozitou. Teď ale nemůžu být nervózní, jinak to bude znít falešně. Přikládám si trumpetu k ústům. Budu foukat tak jemně, jak je dovedu.

První tón, druhý. Jef si odhrne deku z hlavy. Přestanu hrát a vidím, jak je červený. Je celý rudý. Možná má navrch vysokou horečku. Na to se může i umřít. Raději budu honem hrát dál. Znovu zatroubím první tón.

"Prcku!"

"Remi," říkám.

"Co máš proboha za lubem?"

Neříkám nic. Musím hrát. Foukám dál.

"Prcku!"

Čtvrtý, pátý tón.

Někdo klepe na dveře. "Co je to tam?" je na druhé straně slyšet otec.

"Nech ho," volá Jef.

Chvilku počkám, otce už neodpoví.

"Co hlava?" ptám se.

"Au," řekne Jef. "Bolí."

"Bolí, když hraju?"

"Hm."

"Ano nebo ne?"

"Začínáš být nějak drzý," řekne, ale usmívá se. Usmívá se! Rychle hraju dál.

"Co máš vlastně za lubem?"

"Mám písničku. Pro tebe, jmenuje se ,Pro Jefa.“

"Aha. A proč, proboha?"

Když teď začnu o zázraku, tak se mi vysměje a pak to už určitě nebude fungovat.

"Takže pro mě."

Přikývnu.

Posadí se na posteli, polštář zatlačí za záda a ruce si složí za hlavu. "To jsi složil sám?"

Zase přikývnu. Najednou si všimnu, jak veliké má oči. Veliké a tmavé. A lesknou se. Opravdu vypadá hodně nemocně. Když teď nezačnu se svým zázrakem, bude pak už pozdě.

"Ty se nezdáš, chlapíku," řekne. Hodně potichu to řekne. Jako kdyby už ani nemohl mluvit.

"Opravdu se nezdáš. Tak hraj." Položí si ruce do klína a zavře oči.

Hraju svou písničku. Vymyslel jsem dvě sloky a refrén, dohromady dvanact řádků. Trvalo mi to dlouho. Celý čtvrtý den po škole jsem cvičil v lese. V pátek a v sobotu také.

Potí se mi ruce, bolí mě břicho a už i hlava. Pro Jefa, říkám si. Moje úplně první písnička pro něho. A najednou se už nepotím a už mě nic nebolí. Foukám jeden rádek za druhým a myslím na moře, protože jsem chtěl složit písničku jako moře, jenže to není moře, slyším, že je to spíš průliv, průliv mezi dvěma stěnami a já bych chtěl, aby se Jef přes ty stěny přešplhal, nebo aby se stěny

rozpadly a ani nevím, proč to vlastně chci; když bude Jef aspoň chodit, už to by stačilo, šplhat nemusí, možná je to těmi stěnami, že to chci.

Položím si trumpetu do klína.

Oči má ještě zavřené. Poklepu mu na paži. "A?" ptám se.

Zavrtí hlavou, oči má ještě zavřené. "Počkej chvilku," říká tak potichu, že ho sotva slyším.

Chvilku je hrozné ticho. Čekám. Dívám se, jak tiskne ruce na tváře, jak si drží hlavu, jako by se bál, že mu z těla upadne. Vypadá tak smutně. Srdce mi buší v krku. Nepovedlo se to. Hlava ho bolí ještě více. To jsem ale hlupák. Měl jsem potichu pobrukovat svou písničku.

"Ale Remi," řekne pak. Otevřel oči. Lesknou se mu ještě více než před tím.

Podívá se na dveře. Na druhé straně je ticho. Takové ticho tam nikdy nebývá. "Ještě to trochu bolí, ale už ne tolik." Zhluboka si povzdechne. "To jsi složil úplně sám?" Nikdo ti nepomáhal?"

Zavrtí hlavou. "Můžeš chodit?" zeptám se.

"Zkusím to," řekne Jef.

Odhodí deku a otočí se, aby měl nohy z postele. Pomalu je položí na zem. Vstaň, vezmi své lože a chod, řekl Ježíš. Já ale nejsem Ježíš. Jef by se válel smíchy, kdybych dělal, jako že jsem Ježíš. Řekl by: prckovi ruplo v bedně. Nebo by se rozčilil a řekl by: myslíš si, že jsi Bůh, je smrtelný hřích. Já při tom moc dobře vím, že Bůh nejsem, zdaleka ne. A stejně si říkám: vstaň a chod, vstaň a chod (to stou postelí ne, tu může nechat stát), řeknu si to desetkrát, patnáctkrát, říkám to hodně rychle, protože čím víckrát, tím lépe. A když to budu zpívat, tak je ta jako krát dva a hrát na trumpetu ještě jednou krát dva. Rychle si to začnu v duchu zpívat, desetkrát, patnáctkrát, až se Jef zeptá: "Co si to pobrukujes?"

"Jen tak," řeknu. "Půjde to?" A zpívám dál: vstaň a chod, vstaň a chod. Jef se ale svalí zpátky do postele. Zavrtí hlavou. "Pojd' si ke mně sednout," řekne pak.

Vezme mě kolem ramen a přimáčkne mě k sobě. Není cítit po květinách jako Renata, je cítit potem. Ale i kdyby smrděl jako vepř, kdyby vstal a chodil, jak já bych byl rád. Tak rád.

"Nebreč, prcuk," řekne zas.

"Nebrečím," řeknu hlasitěji. A máš říkat Remi. Napořád. Vždycky."

"Remi," řekne pak, "budu už ti tak pořád říkat. Nadobro, vždycky. Opravdu sis to zasloužil. Taková krásná písnička."

"Ale nepomohla?"

Zavrtí hlavou. "Trochu pomohla, nebolí mě hlava a břicho také ne, ale na nohy, Remi, na nohy žádná písnička nepomůže."

"Máme invalidní vozík," řeknu najednou. Jak jsem mohl zapomenout na vozík!

"Invalidní vozík?" zeptá se překvapeně.

"Jasné," řeknu radostně. Otevřu dveře do obývacího pokoje a pohlédnu do tří tváří. Ještě stále sedí u stolu a všichni se dívají na mě. "Povedlo se to!" řeknu.

"Co se povedlo?" zeptá se matka.

"Můj..." Chtěl jsem říct zázrak. "Moje písnička."

"Slyšeli jsme to," řekne otec. "To bylo tedy něco."

"Bylo to nádherné," řekne matka.

"Kde je vozík? Už ho nic nebolí!"

"To není pravda," povzdechne matka.

"Je to pravda," řeknu radostně. Ale neslyšela mě. Vstane a vejde do ložnice.

"Kde je vozík?" ptám se znovu.

"Nebude potřeba," řekne matka a dveře do ložnice tiše zavře. Vypadá smutně, jako by jí měla ústa upadnout z obličeje. Žaludek mám jako kámen. Těžký, černý kámen, který se každou vteřinou zvětšuje.

"Stále má bolesti," řekne potichu. A že mu hlava div nepraskne. Že ho teď musíme nechat v klidu, dveře do pokoje musí zůstat zavřené, protože ho ze světa bolí oči. Že skoro umírá, takové má bolesti.

"Ne," řeknu. "Lže. Opravdu, lže, jako když tiskne."

"Udělal to pro tebe," řekne matka ještě smutněji než před chvílí a já si pomyslím, že teď už jí ústa určitě upadnou a mně by to vůbec nevadilo, kdyby se to stalo, mně by už vůbec nic nevadilo, ani kdyby se náš dům najednou propadnul do země a všichni jsme najednou byli pohřbení, všude bych měl hlínu a bláto, v nose a uších a očích a ústech a v bříše, všechno by mi to bylo jedno.

Protože Jef lže. A pořádně. Opravdu si myslí, že Bůh to nepozná?

"A ted?" zeptá se otec.

"My půjdeme," řekne matka rozhodně. "My jsme rodina."

p 238-243

Zázrak (2)

Prcek říká, že přijdu do nebe. Jenže i Bůh má své meze. Ostatně, já ani do nebe nechci. Tam nahoře jsou jen samí svatouškové a uctíváči kněžích. A modlit se celý život za Ježíše na kříži. Jako by život nebyl o ničem jiném.

Ale jo. Já měl kněží také rád. Byl jsem usmrkanec, neměl jsem páru. Ani tehdy, když je poslali pryč. Nejdříve šel Albrechts. Později Vanden Avenne. Vanden Avenne zmizel po té záležitosti s kostelními zvony. Jednou v neděli řekl, že jsou pro Němce. Mnoho lidí vstalo a odešlo z kostela. My zůstali sedět. Milovaní věřící, řekl Vanden Avenne a vysvětlil, jak to myslí. Rusové jsou moc silní a nejen Němci potřebují více nábojů. Vlámové na frontě také. A proto potřebují naše kostelní zvony, aby z nich nadělali kulky. Když mše skončila, nepřidal jsem se k těm, kdo rozhořčeně protestovali. Otec také ne, to bylo ale ze strachu. Říkal: at jim je Vanden Avenne dá, protože když jim je nedá, přijdou si je ty německé svině vzít násilím, ale Bůh na nebesích Vanden Avennea potrestá, protože kazatelnu zneužil, aby Němcům pomohl.

Otec měl tedy pravdu. Němci prohráli. Pro Vanden Avennea si přišli a kdo ví, pro Albrechtse možná také. Ward a já jsme byli idioti, že jsme jim beze všeho věřili. Ale že Warda zastřelí, když ho najdou, to si nezaslouží.

Dnešní slavnost je hrozná komedie. Já jim to říkat nebudu. Nemají být tak hloupí. Nevěřím vlastním uším.

Slyším dechovku.

To snad není pravda. Jdou sem. To se snad dočista zbláznili.

Rychle si oblékám kalhoty, jdu do obývacího pokoje a pokukuju za záclonou ven. Už jsou v naší ulici, vpředu jde Viktor, další muži za ním, nástroje nahoře a foukají a foukají. Naše Renata je uprostřed, soustředí se, nedívá se nalevo ani napravo.

Vidím matku, otce, Remiho, všichni ve svátečním, otec bez čepice, ve vlasech pomádu, dokonce i Remi má palici plnou pomády. Starosta a nový kněz. Starý kněz Vanhamel je tu už také, vedle něj stojí doktor, paži má zakleslou do Vanhamela. Viktor zvedne ruce a všichni ztichnou. Ukáže hůlkou na otce a otec začne hrát. Glenn Miller. Moje nejoblíbenější, "Měsíční serenáda." Zatraceně. Jeho první sólo v životě. A hraje dobře. Skoro úplně čistě. Renata stojí vedle něj, trumpetu u úst, připravená hrát.

Pak nechá otec trumpetu klesnout. Přidávají se ostatní. Zní to velmi klidně, velmi zdrženlivě. Nepřestávám se dívat na otce. Vypadá tak šťastně. Vidím, jak pohledem sklouzne po našem domě a zastaví se u okna. Vím, že mě nemůže vidět, stejně se ale postavím víc na stranu. Jedním okem pokukuju ven. Dlouho tu nemůžu zůstat stát, je to ale tak krásný kousek, tak rád bych ho slyšel.

Pak se otevřou dveře. Je to Remi. Jeho oči v mých očích. Srdce se mi zastavilo. "Zavři dveře!" Prku, chtělo se mi dodat, to už ale nemám nikdy říkat.

Jako by na místě zkameněl.
"Remi! Zavři dveře!" syknu.

Udělá krok dozadu a zabouchne dveře. Zůstane u nich stát. Venku zní "Měsíční serenáda," uvnitř také. Musím něco říct. Jenže nenacházím žádná slova.

Najednou se mu obličej roztahne do ohromného úsměvu. "Tak se to přece podařilo?" řekne. Dívá se tak šťastně. Dokonce i moje komedie má své meze. "Ano," říkám. "Podařilo se to."

Chce se otočit, otevřít dveře, jsem si jistý, že chce na celou ulici, na celé město, celá svět křičet, že Jefovi už je zase dobré, úplně dobré. Zastavím ho. "Remi."

Má pohled plný očekávání.
"Počkej ještě."

"Proč? Musíš jít ven, Jefe, budou mít hroznou radost. Vezmi si honem sako. Já ti pomůžu."

Otevřou se dveře. Matka. Dívá se. A dívá. Vzdychne tak silně, jak jsem ještě nikdy nikoho vzdychnout neslyšel. A pak se usměje.

"Jsem skoro zdravý," řeknu. "To je, co?"
Zavrtí hlavou. "Jozefe Claessene," řekne. "My si ještě promluvíme. Teď pojď rychle ven."

Zůstane stát u dveří, na tváři stále široký úsměv.
"Ještě mě trochu bolí nohy," řeknu.
Připadám si, jako by mi bylo pět, nebo spíš tři. Jako nejhoupější ovce na celém světě.
"To je tím poleháváním v posteli," řekne. "Víš co, postavím do dveří židli a ty si na ni sedneš, jinak si budou venku myslet, že se tu opravdu stal nějaký zázrak a pak se sem budou chodit každý den modlit a to bych dost nerada."
"Je to přece zázrak," slyším, jak potichu říká Remi.
"Samozřejmě," řekne matka, "ale tam venku to nemusí vědět. Bude to naše tajemství, ano?"
Horlivě přikývne.
"Běž jim říct, že Jef přijde." Dá mu na tvář pusu. "A Remi, udělal jsi to opravdu dobré."
Přikývne ještě horlivěji, vyjde dveřmi ven a zavře je za sebou.

Ted' to schytám, říkám si. Nic ale nepřichází. Místo toho mi rychle pomůže do obleku, připraví židli a zatlačí mě doní. Skoro si oddychnu, když ucítím, jak mi rukama sevře ramena. Bolí to, ale mlčím. Není to nic ve srovnání s tím, co bych si zasloužil.

Venu se ozve ohromný potlesk.
"Poslouchej," řekne matka, "to je pro tebe."
"Mami, já nejsem žádný hrdina."
Zavrtí hlavou, uvolní sevření a dá mi pusu do vlasů. "Takhle tě vidím ráda, Jefe, a chtěla bych, abys byl zase šťastný."
"Budu se snažit, mami."

Popojde ke dveřím, ještě se na mě krátce podívá. "Někdy si říkám, že tu jde o úplně něco jiného," řekne jemně.

Ted', říkám si. Ted' je ta chvíle. Po dlouhé dvě vteřiny si nadechuji. Trvá to ale dlouho, protože zavrtí hlavou. "Ach," řekne a ta chvíle je pryč.

Prudce otevře dveře. Znovu se ozve ohromný potlesk. Leknu se všech těch radostných obličejů. Matka mě podepře paží, přisune do vchodu židli a nechá mě na ni opatrně klesnout. Rukou mi odhrne vlasy z obličeje. "Tak," řekne potichu, že to slyším jen já, "vypadám dost ustaraně?" Pak zmizí v davu.

Otec mi pokyne. Vyzařuje z něj úleva.
Dveře všech domů jsou otevřené. Z domů se vynáší židle, všude vidím židle a lidi a uprostřed dechovku. Pak přijdou slova. Jsou upřímně hezká, protože lidé hromadně sahají po kapesníku, ženy i muži. Válka rozpláče i muže. Hrdinové rozpláčou i muže.

Já nepláču. Kdybych začal plakat, jsem ztracený.

Renata se postaví dopředu. Viktor ji zlehka pokyne: může začít. Než ale začne, podívá se mým směrem. V očích jí vidím úlek. Upírá na mě oči, když si chystá prsty, špulí rty a narovnává záda. Podívá se krátce na Viktora a pak zase na mě. Vyfoukne ke mně dlouhý tón. Nezní úplně čistě. Očima přejíždí z Viktora na mě. Vidím, jak na ni kývá. Hlavu drží rovně, když rukama klidně pohybuje vzduchem. Zase se podívá na mě. V pohledu je stále úlek, je v něm ale i něco jiného. Zahraje nový tón a pak další a pak ještě jeden a najednou se zdá, jako by to šlo samo. A při tom se na mě nepřestává dívat. Oči se jí lesknou. A pak si toho všimnu. Jak ráda mě vidí.

Náhle, uprostřed jejího sóla se začnou lidé spolu bavit. Hudebníci se otáčí, lidé říkají "pst" a "mlčte prosím", to ale nepomáhá. Rámus je stále větší a větší. Už ani Renatu neslyším. Přestane hrát. A všichni se objímají, křičí, pláčou a smějí se. Nějaký muž přistoupí k Renatě, obejmě ji a políbí na ústa. Příští vteřinu políbí ona jeho. Pak se na něj překvapeně podívá a začne se smát. Nejdříve mě napadne: má nového chlapce, potom: proč mi to nikdo neřekl? Chci ale hlavně vědět, co se to tu děje.

Prcek to pochopil. Přijde ke mně, vezme mě za ruku a tahá mě ze židle. A tak tam stojím. Najednou zcela zdravý. Nikdo to nevidí.

"Hitler je mrtvý," říká Remi, Remi křičí, protože rámus v ulici je tak ohlušující, že musí křičet, jinak bych ho neslyšel, i když mi stojí před nosem. "Hitler je mrtvý," křičí, "všichni říkají, že teď už válka skutečně skončila. Nadobro. Navždy!" Obezme mě zase kolem pasu. Nechci tančit. Čtyři dny jsem byl ochrnutý, chromák nezačne hněd tančit, sotva se postaví. Otec vždycky říkal, že takový hajzl jako Hitler si žít nezaslouží, co bude ale se mnou, já jsem totiž také pořádný hajzl. A potom přece jen začnu plakat.

Oslava zamýšlená pro mě se změní na oslavu pro všechny. Ulice zůstane ještě celý den plná lidí. Válka už nikdy nebude, říkají si, že teď se poučili. Kdyby Němci vyhráli, byl by Ward hrdina.

A pak se rozhodnu, že odted' to musí skončit s tím co kdyby.

Dnes jsem byl hrdina, protože hrdinu potřebovali. Zjistil jsem, jak rychle zapomínají. Už dnes na mě zapomněli. A to je moc dobře. Protože dnes začíná nový život.